



KAM KRÁČAŠ SLOVENSKE VEREJNÉ ZDRAVOTNÍCTVO?

V roku 1975 som promoval na Lekárskej fakulte hygienickej UK v Prahe a po napísaní žiadosti na 15 okresných hygienických staníc (OHS) mi prišla jediná pre mňa pozitívna odpoveď z OHS v Martine, kde mi vtedajší okresný hygienik MUDr. M. Ondruš odpísal, že môžem nastúpiť. Keďže v tom roku sa na pražskom Strahove konala spartakiáda, končil sa nám akademický rok skôr. Skôr som promoval (10. júna), v tom istom mesiaci som sa stihol oženiť (21. júna) a nastúpiť svoju pracovnú dráhu, podľa prof. Jandu (vtedajšieho dekana), „všude váženého hygienika“. A tak som vystriedal v rámci „hygienického kolečka“ hygienu práce, hygienu výživy, všeobecnú a komunálnu hygienu a po 4 rokoch hygienickej činnosti na OHS

v Martine som na naliehanie hlavného hygienika SR MUDr. Š. Calpaša prešiel pracovať na Ministerstvo zdravotníctva SR ako odborný vedúci referent špecialista na odbor hygieny a epidemiológie. Sám seba som sa pýtal – špecialista na čo? Cítil som sa ako benjamín popri skutočných veľikánoch vtedajšej hygienickej služby na Slovensku – MUDr. Calpašovi, MUDr. Masárovi, CSc., MUDr. Michalusovi, MUDr. Geistovi, MUDr. Pleškovej, CSc., MUDr. Schulzovi, MUDr. Synekovi a obdivoval som ich, ako riešili problémy od jednoduchých až po zložité, i keď ja som si myslel, že sú neriešiteľné (Q-horúčka, zákaz výroby PCB, výskyt syndrómu Potterovej, havária v Černobyle). Prežíval som už vtedy spolu s nimi reformy a rozvoj hygienickej služby, zaraďovanie jednotlivých OHS do kategórií, budovanie laboratórií. Napriek vtedajšej zložitej situácii, keď omyly sa neodpúšťali, problémy sa napriek tomu riešili, i keď s ťažkosťami. OHS a KHS sa budovali personálne a materiálno-technicky, skvalitňovala sa odbornosť. Rád som sa zúčastňoval spolupráce s českými kolegami (družba OHS v Martine a OHS v N. Jičine). Rád ešte aj dnes spomínam na spolužiakov z fakulty – Frantu Dorňáka, Pavlíka Hubočana, Luděka Broža, Jožu Krála, Jardu Hrubého, Vládu Bršiaka, Vládu Kalmana. Rád spomínam aj na svojich pedagógov – MUDr. Puzanovú, MUDr. Lemeša, MUDr. Jandu, MUDr. Wolfa, MUDr. Chmelovú, MUDr. Pelara. Krásne spomienky mi zostali na Kolej 5. května, „futbálek“ na Bohemke, posedenia „u Karla“ atď. Jednoducho krásne spomienky na pražské štúdium. Veľmi dobrá spolupráca bola aj s českými hlavnými hygienikmi – doc. J. Křížom, MUDr. M. Vítom a MUDr. J. Vytlačilom, s ktorými sme vypracovávali nové koncepcie hygieny, epidemiológie a mikrobiológie, vymieňali si poznatky, skúsenosti a snažili sa posúvať náš vedný odbor stále vpred. Som presvedčený, že dobrá spolupráca bude aj s MUDr. Valentom.

U Devíti křížů sme si často s dr. Ondrejkom dlho do noci opakovane vymieňali názory, ktoré koncepcie sú už dobré a ktoré je treba ešte dopracovať a vylepšiť.

Dnes mám taký dojem, že stojíme na prahu nových výziev a zmien. Verejné zdravotníctvo na Slovensku čakajú ďalšie zmeny v súlade so systémovými zmenami v štátnej správe. Tie sú údajne nevyhnutné najmä vzhľadom na súčasné verejné financie. Mali by ísť ruka v ruku s efektívnosťou, modernizáciou a elektronizáciou úradov. To je vlastne podstata vládneho programu ESO (efektívna, spoľahlivá a otvorená štátna správa), ktorý schválila vláda SR. V tomto návrhu sú prezentované možnosti systémových zmien. Jednou z nich sú opatrenia v oblasti teritoriálnej pôsobnosti, rozmiestnenia a dostupnosti služieb verejnej správy. Základným princípom pri prijímaní opatrení bude pravidlo „všetko v jednom, jedno všade“ – občan si bude teda môcť akúkoľvek svoju vec vybaviť na jednom a zároveň na ktoromkoľvek mieste. Má sa vytvoriť jednoduchá sieť „centier verejnej správy“, ktorá bude voči občanovi predstavovať jeden inštitút zastupujúci štát. Všetky úrady v lokalite príslušného centra budú pôsobiť v jednom, resp. v minimálnom počte objektov. V tejto súvislosti sa predpokladá realizácia projektov zameraných na prepojenosť informačných systémov. Po rozličných čiastkových reformách (zníženie počtu laboratórií) nás čaká jedna veľká zásadná reforma a mnohí zamestnanci regionálnych úradov verejného zdravotníctva si kladú otázku, či verejné zdravotníctvo na Slovensku bude schopné plniť svoj základný cieľ – zlepšiť zdravotný stav nášho obyvateľstva napriek rôznym restriktívnym opatreniam, a či bude schopné zachovať si také postavenie v spoločnosti, aké mu právom patrí, vážnosť, akú si zaslúži a autoritu, aká mu prináleží.

Mal som možnosť zúčastniť sa 63. zasadnutia SZO – Regionálneho výboru pre Európu v Tureckom Izmire. V kuloároch si každý ťažkal na zlú finančnú situáciu, pritom úlohy verejného zdravotníctva pribúdajú, programy a projekty chceme plniť. Veď naša úloha sa nekončí len vypracovaním programov a projektov, následne musí nastať obdobie ich realizácie. Problémov na riešenie je veľa – srdcovo-cievne a nádorové ochorenia sú príčinou väčšiny úmrtí, nemožno podceňovať problematiku AIDS, nadváhy a obezity, problematiku drog, alkoholu a fajčenia. Aj preto sa do popredia dostáva otázka, aké bude verejné zdravotníctvo na Slovensku v budúcnosti?

*Prof. MUDr. Ivan Rovný, Ph.D., MPH
hlavný hygienik SR*